

Vēlas panākt augstskolu apvienošanu

Latvijas Universitāte varētu būt vienīgā valsts augstskola, spriež LU rektors

■ ILZE KUZMINA

Vairākas augstākās izglītības jomā ietekmīgas personas vēlas panākt, lai tiktu apvienotas valsts augstskolas, iespējams, pat tiktāl, lai paliktu tikai Latvijas Universitāte.

Izglītības un zinātnes ministrija pagaidām nesteidz šo iniciatīvu atbalstīt, taču šķiet, ka apvienošanas virzītāji radusi atbalstu premjera partijā.

Tie, kuri vēlas panākt augstskolu apvienošanu, atzīst, ka Latvijas augstākā izglītība nav gana kvalitatīva un eksportspējīga. Un, tā kā augstākās izglītības sistēmā trūkst līdzekļu, augstskolu apvienošana palīdzētu koncentrēt gan materiālos, gan intelektuālos resursus. Idejas pretinieki toties spriež, ka augstskolu apvienošana nav panaceja, turklāt norāda, ka Latvijā iegūstamā augstākā izglītība ir gana kvalitatīva.

Studentu daudz, doktoru maz

Aktīva diskusija par Latvijas augstskolu nākotni noris tikai pēdējās divas nedēļas. Vispirms parādījās vairāku sabiedrībā pazīstamu personu vēstule Ministru prezidentam par nepieciešamību veikt strukturālas pārmaiņas augstākajā izglītībā un zinātnē. Tajā norādīts – kaut arī Latvijā ir lielākais studentu skaits Eiropā (attiecībā pret iedzīvotāju skaitu) un otrs lielākais studentu skaits pasaulē, skaitliskie pārākumi zinātnē nav pārliecinoši – valsti ir tikai 4000 doktoru, tas ir tikpat, cik citu nelielu valstu vienā universitātē. Latvijā ir zemākais starptautiskais recenzētu publikāciju un reģistrēto patentu skaits Baltijas valstīs. Šos argumentus kā iemeslus pārmaiņām augstākās izglītības jomā min arī apvienošanas atbalstītāji. Jāpiebilst, ka Latvijas Universitātes (LU) rektors Mārcis Auziņš bija gan vēstules autoru vidū, gan viens no aktīvākajiem augstskolu apvienošanas idejas virzītājiem.

Viņš apgalvo, ka akadēmiskajās aprindās par nepieciešamajām pārmaiņām augstākajā izglītībā tika runāts jau sen, vēstule tikai palīdzēja šo diskusiju padarīt sabiedrībai redzamu. M. Auziņa vēstuli parakstījuši arī bijušie valsts prezidenti Vaira Vīķe-Freiberga un Guntis Ulmanis,

bijušais LU rektors Ivars Lācis, zinātnieki Elmārs Grēns un Ivars Kalviņš un citi.

Reformu grupu vadis Kampars

Izglītības ministres Tatjanas Koķes attieksme pret šo iniciatīvu ir visai rezervēta – viņa gan atzīst, ka augstākajā izglītībā problēmas ir, taču jautā, vai tiešām jārunā sakne ir augstskolu skaits. Arī Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotajā ziņojumā ārkārtas valdības sēdē par strukturētajām reformām nav nekā teikts par iespējamu augstskolu apvienošanu. Ministre sola pilnveidot augstākās izglītības finansēšanas sistēmu, kas tiksot balstīta uz darbības rezultātiem un efektivitāti.

Tikmēr citur, šķiet, reformētāji atraduši dzirdīgas ausis. Vēstules adresāts Valdis Dombrovskis uzdeva savam partijas biedram "Jaunajā laikā" ekonomikas ministram Artim Kamparam izveidot un vadīt darba grupu, kurai būs jāgādā par to, lai šajā jomā būtu stratēģiskā attīstība, paugstinātos kvalitāte un konkurētspēja, kā arī valsts budžeta līdzekļi tiktu tērēti maksimāli efektīvi.

Augstākās izglītības padomes priekšsēdētājs Jānis Vētra uzskata, ka A. Kampa-

ra nominēšana darba grupas vadītāja amatam liecina, ka premjers apzinās, ka augstākās izglītības sistēma pati ir tik iesīkstināta, ka uz adekvātām reformām nav spējīga un būtu nepieciešams tieši ekonomiska rakstura reformas. T. Koķe gan būs A. Kampara vietniece.

Pagājušajā nedēļā LU rektors minēja trīs augstskolu reorganizācijas variantus, šonedēļ viņš jau runā tikai par vienu – izveidot jaunu Latvijas Universitāti, kura apvienotu visas valsts augstskolas. Tas nenozīmē, ka kāda tiktu likvidēta vai kļūtu par LU filiāli. Pēc M. Auziņa domām, Latvijā vajadzētu ieviest līdzīgu universitāšu sistēmu, kāda ir Amerikas Savienotajās valstīs. Piemēram, ir Kalifornijas universitāte un ir tās sastāvdaļas Kalifornijas universitāte Berklijā un Kalifornijas universitāte Losandželosā.

Šāda kārtība ļauj koncentrēt gan materiālos, gan intelektuālos resursus. M. Auziņš atzīst, ka kvalificēta akadēmiskā personāla Latvijā trūkst un, jo vairāk tas izkaisīts pa dažādām augstskolām, jo zemāka ir studiju kvalitāte.

Domubiedros M. Auziņam ir jau minētais J. Vētra, kurš arī rakstījis atklātu vēstuli V. Dombrovskim un tajā noformulējis – Latvijas Universi-

tātes jēdziens būtu saturiski jāpaplašina, tajā ietverot visas valsts dibinātās augstskolas, kas realizē zinātnē sakņotas studiju un pētnieciskās programmas. Šajā modelī gan acimredzot ārpus apvienošanas paliktu tā sauktās mākslas augstskolas – Latvijas Kultūras akadēmija, Mūzikas akadēmija un Mākslas akadēmija.

M. Auziņš gan min piemērus, kad, piemēram, Mūzikas fakultāte veiksmīgi darbojas universitātē.

Bažas par sasteigtām un savtīgām reformām

Mākslas augstskolu vadītāji arī sagatavojuši atklātu vēstuli, kurā izsaka bažas, ka augstākās izglītības reformas varētu būt sasteigtas, un norāda, ka Eiropas Savienībā par vērtību tiek atzīta augstskolu autonomija.

Viņi izsaka aizdomas, ka vēlme pēc straujām reformām varētu būt radusies tāpēc, ka augstākajā izglītībā nu sāks ieplūst ievērojami līdzekļi no Eiropas strukturfondiem – tā esot tikai vēlme pārdalīt Eiropas naudu.

"Augstākās izglītības reformas process nevar tikt politizēts un pakļauts atsevišķu politisko partiju un politiku vai arī atsevišķu augstākās

Ja īstenotos LU rektora Mārcis Auziņa vīzija, gan attēlā redzamās, gan citas valsts augstskolas kļūtu par Latvijas Universitātes sastāvdaļām. Savukārt citu augstskolu vadītāji domā, ka arī valsts augstskolu starpā nepieciešama konkurence.

izglītības institūciju vadītāju savtīgi egoistiskajām interesēm," teikts vēstulē.

"Varēja jau saukt vārdā, kuri ir tie vainīgie," komentē M. Auziņš.

Vakar atklāto vēstuli izplatīja arī Rīgas Stradiņa universitātes rektors Jānis Garzdovskis, kurš tāpat ieblīst pret sasteigtām reformām: "Mūsu vēsturiskā pieredze rūpniecībā jau ir pierādījusi veiklību, ar kādu var salauzt veco, neko jaunu neuzcelt. Nevajadzētu šīs kļūdas pieļaut izglītībā."

Pret M. Auziņa idejām iestājas arī citas lielās Latvijas augstskolas – Rīgas Tehniskās universitātes rektors Ivars Knēts. RTU rektors stāsta, ka Latvijas universitāšu asociācijā arī nule priests par iespējām reformām un asociācija augstskolu apvienošana šobrīd nav atbalstīta. Ja arī augstskolu skaits jāsamazina, tad apvienot ar universitātem varētu kādu no tām augstskolām, kas nav universitātes.

Interesanti, ka asociācijas priekšsēdētājs ir pats M. Auziņš.

I. Knēts nepiekrīt uztraukumam par nekonkurētspējīgu augstāko izglītību: "Parādīet man kaut vienu studentu, kurš par šeit iegūstamo izglītību ir sūdzējies," viņš saka. "Bet sevis šausīšana jau ir latviešiem raksturīga."

UZZIŅA

Latvijā ir 60 augstākās izglītības iestādes, no kurām 18 ir valsts augstskolas. Visās valsts dibinātajās augstskolās patlaban pilna laika studiju programmās studē tikai 28 000 studentu.

Citu augstskolu pārstāvji gan piekrīt M. Auziņa viedoklim par to, ka pārāk daudz studiju programmu dubļās dažādās augstskolās. Nav pareizi, ja, piemēram, informācijas tehnoloģijas var studēt astoņās augstskolās, viens patsniedzējs tad ir spiesti apbraukt vairākas mācību iestādes, lai stāstītu vienu un to pašu, tā kā viņam vairs nav laika pētniecības darbam kopā ar studentiem.

J. Vētra norāda: studiju procesa dublēšanās ir resursu izniekošana.

I. Knēts piebilst: nedrīkstētu gan būt tā, ka lielāko daļu studiju programmu var apgūt tikai vienā augstskolā, tad nebūšot konkurences.

M. Auziņš oponentu konkurencē būs vienmēr, jo Latvijas jauniešiem ir gana plašas iespējas doties studēt ārpus Latvijas. Nevajadzētu domāt, ka iespējama tikai konkurence valsts iekšienē.

Gan M. Auziņš, gan J. Vētra kā vienu no reformas iemesliem min līdzekļu taupīšanu. J. Vētra papildina: nevar runāt par augstākās izglītības eksportspēju, ja valsts finansējums mūsu augstskolām ir vairākas reizes zemāks nekā citās Eiropas valstīs.

T. Koķe jau pagājušajā nedēļā norādīja: ja arī notiktu augstskolu apvienošana, nedrīkstētu aizskart reģionālās augstākās mācību iestādes, jo tās veicina reģionu attīstību. J. Vētra toties pieļauj, ka šīs augstskolas varētu kļūt par pašvaldības augstskolām.